

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Trefniadau ar gyfer Penodi Uwch Aelodau o Staff Dros Dro – **Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr**

Blwyddyn archwilio: 2019-20

Dyddiad cyhoeddi: Mis Mawrth 2020

Cyfeirnod y ddogfen: 1782A2020-21

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a wnaethpwyd yn unol â swyddogaethau statudol.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Yng nghyswllt y ddogfen hon, ystyrir Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru: infoofficer@audit.wales.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg hefyd. This document is also available in English.

Roedd y tîm a gyflawnodd y gwaith yn cynnwys Ian Hughes ac Andrew Doughton, yn gweithio o dan gyfarwyddyd Mike Usher.

Cynnwys

Roedd ein hadolygiad yn edrych ar y broses a ddilynodd Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i benodi pump uwch aelod o staff dros dro rhwng mis Chwefror a mis Hydref 2019, gan gynnwys y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro. Arweiniodd cost sylweddol y penodiad hwnnw at sylw yn y wasg a diddordeb ymhlith Aelodau Cynulliad, ac roedd ein hadolygiad ni yn canolbwyntio ar y swydd hon.

Adroddiad cryno

Yr adolygiad hwn	4
Prif ganfyddiadau	4

Adroddiad manwl

Digwyddiadau'n arwain at benodi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro	6
Cydymffurfio â Chyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog y Bwrdd Iechyd	8
Costau penodi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro	10
Gwybodaeth arall a ystyriwyd fel rhan o'n hadolygiad	12
Cynnydd y Bwrdd Iechyd o ran adferiad ariannol	12

Atodiadau

Atodiad 1 – crynodeb o'r costau oedd yn gysylltiedig â'r pump uwch benodiad a adolygwyd, ynghyd â'r telerau cyflogi oedd yn rhan o'u contract	14
---	----

Adroddiad cryno

Yr adolygiad hwn

- 1 Ar 11 Tachwedd 2019, dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol wrth y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ei fod yn bwriadu edrych ar y trefniadau yr oedd Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (y Bwrdd Iechyd) wedi'u defnyddio wrth benodi sawl uwch aelod o staff dros dro yn ystod y flwyddyn honno.
- 2 Mae ein hadolygiad wedi edrych ar y pum penodiad canlynol:
 - Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro;
 - Rheolwr Gyfarwyddwr Dros Dro, Wrecsam Maelor;
 - Rheolwr Gyfarwyddwr Dros Dro, Ysbyty Glan Clwyd;
 - Pennaeth Gwella Gofal wedi'i Gynllunio;
 - Cyfarwyddwr Gwasanaethau Aciwt Dros Dro.
- 3 Mae **Atodiad 1** yn rhoi crynodeb o'r costau oedd yn gysylltiedig â phob un o'r penodiadau hyn, ynghyd â'r telerau cyflogi oedd yn rhan o'u contract.
- 4 Gan ystyried y costau sylweddol oedd yn gysylltiedig â phenodi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro, a'r sylw mae hyn wedi'i gael yn y wasg ac ymhlith Aelodau Cynulliad, y swydd hon oedd ffocws ein hadolygiad ni. Cytunodd y Bwrdd Iechyd i dalu cyfradd o £1,990 y dydd i'r asiantaeth oedd yn cyflenwi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro, ac roedd hynny'n cynnwys ad-daliad wedi'i gapio o £100 y dydd ar gyfer treuliau rhesymol a fyddai'n golygu bod yr unigolyn ar ei golled. Cychwynnodd deiliad y swydd yn y rôl ym mis Gorffennaf 2019, a disgwyliar y bydd y contract yn dod i ben ar 27 Mawrth 2020. Y gost a glustnodwyd ar gyfer y penodiad hwn dros gyfnod o naw mis yw £340,200.
- 5 Drwy edrych ar benodiad pump uwch aelod o staff dros dro dros gyfnod tebyg, rydym wedi gallu cymharu a chyferbynnu'r prosesau a ddilynwyd, gan esbonio penodiad y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro mewn cyd-destun caffael ehangach.

Prif ganfyddiadau

- 6 Mae'r adroddiad 'ffeithiau yn unig' hwn yn amlinellu'r prif faterion oedd yn gysylltiedig â phum penodiad y Bwrdd Iechyd rhwng mis Chwefror a mis Hydref 2019. Dyma grynodeb ohonynt:
 - canfuwyd bod pob un o'r penodiadau dros dro wedi cael eu gwneud drwy ddefnyddio cwmnïau oedd wedi'u rhestru ar gytundebau fframwaith cymeradwy. Mae hyn yn cyd-fynd â'r darpariaethau yng Nghyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog y Bwrdd Iechyd ac yn y Canllawiau Caffael ar gyfer Staff.
 - roedd Llywodraeth Cymru wedi cytuno i gyfrannu £350,000 tuag at y gost o gyflogi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro, ond nid oedd wedi chwarae unrhyw ran yn y penodiad ei hun, oedd wedi cael ei wneud gan y Bwrdd Iechyd cyn i'r cyllid hwn gael ei gadarnhau. Nid oedd y penderfyniad i benodi yn ddibynnol ar sicrhau arian gan Lywodraeth Cymru.

- er bod y Bwrdd Iechyd yn mynnu bod cyfraddau cystadleuol wedi cael eu trafod ar gyfer y penodiad, canfuwyd bod y gyfradd ddyddiol o £1,890 yr oedd y Bwrdd Iechyd yn ei thalu yn uwch na chyfraddau'r rhan fwyaf o'r cymaryddion meincnodi a ddefnyddiwyd gan y swyddogion yn ystod y broses benodi.
- yn wahanol i'r pedwar penodiad dros dro arall, dim ond geirdaon ar lafar a gafodd y Bwrdd Iechyd cyn penodi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro. Serch hynny, rydym yn nodi bod Prif Weithredwr y Bwrdd Iechyd (ar y pryd) ac aelod annibynnol o'r panel cyf-weld wedi cael profiad blaenorol o weithio gyda'r ymgeisydd llwyddiannus. Hefyd, er mwyn cael eu cymeradwyo ar y Fframwaith, rhaid i bob cyflenwr gadw geirdaon cyfredol ar gyfer yr holl weithwyr a ddarperir.

7 Mae angen edrych ar ganfyddiadau'r adroddiad hwn yng nghyd-destun y sylwadau canlynol a welir yn yr Asesiad Strwythuredig, a roddwyd i'r Bwrdd Iechyd ym mis Rhagfyr 2019:

- mae'n anodd dweud faint yn union o effaith bersonol y mae'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro yn ei chael ar ymdrechion y Bwrdd Iechyd i adfer ei hun yn ariannol, gan gofio bod staff ym mhob rhan o'r sefydliad yn cyfrannu at hyn mewn gwahanol ffyrdd. Mae sawl ffactor yn effeithio ar y sefyllfa, gan gynnwys gwahaniaethau o ran amseru a gwahaniaethau yn natur unrhyw arbedion ariannol (rhai yn arbedion untro ac eraill yn rheolaidd).
- rydym wedi gweld arweinyddiaeth ariannol glir fel rhan o'r broses adfer, gyda chyfrifoldeb wedi'i ddirprwyo ar gyfer adferiad ariannol a chyfleoedd i adnabod a sicrhau arbedion. Mae ffocws y Bwrdd Iechyd ar adferiad, gafael a rheolaeth ariannol yn gryfach nag o'r blaen.
- mae risg sylweddol o hyd i sicrhau'r diffyg o £35 miliwn y mae'r Bwrdd Iechyd am ei weld ar gyfer 2019-20. Mae'r Bwrdd Iechyd yn sôn am lithriant wrth geisio sicrhau'r arbedion sydd i fod i gael eu gwneud, ac o ran twf mewn costau yn ystod y flwyddyn, sydd wedi golygu bod angen dod o hyd i arbedion ychwanegol.
- mae llawer o ffactorau eraill yn dal i gyflwyno heriau, ac oni fydd y rhain yn cael sylw, byddant yn arwain at risg y bydd y cylch ariannol blynyddol o ddiffygion ac ymdrechion i adfer yn digwydd dro ar ôl tro.

Adroddiad manwl

Digwyddiadau'n arwain at benodi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro

- 8 Ym mis Mehefin 2015, rhoddodd Llywodraeth Cymru y Bwrdd Iechyd mewn 'mesurau arbennig' am nifer o resymau, gan gynnwys safon prosesau llywodraethu ac arwain y Bwrdd Iechyd, pryderon ynghylch gwasanaethau y tu allan i oriau meddygon teulu, gwasanaethau iechyd meddwl a gwasanaethau mamolaeth, yn ogystal â'r modd yr oedd yn cynllunio gwasanaethau ac yn ymgysylltu â'r cyhoedd.
- 9 Ar 1 Chwefror 2018, cyhoeddodd Ysgrifennydd y Cabinet dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol y gallai'r gwasanaethau mamolaeth gael eu dad-ddwysau ond fod angen i rai elfennau o berfformiad aros o dan y trefniadau 'mesurau arbennig'. Cydnabuwyd bod angen i'r Bwrdd Iechyd gryfhau ei arweinyddiaeth a'i brosesau llywodraethu yn ei dri safle aciwt.
- 10 Cyflwynodd y Bwrdd Iechyd swydd fewnol, sef Cyfarwyddwr Trawsnewid, i sicrhau bod costau'n cael eu harbed a bod arbedion effeithlonrwydd yn parhau i gael eu gwneud. Fodd bynnag, ni lwyddodd y trefniadau mewnol i sicrhau'r gwelliannau angenrheidiol. Roedd y diffyg ariannol yn cynyddu, a'r cynlluniau ar gyfer arbedion yn rhy syml ac eto'n rhy uchelgeisiol, ac nid oedd digon o gapasiti i gyflwyno'r cynlluniau tra bod pwysau ar wasanaethau eraill. Gyda Llywodraeth Cymru, penderfynwyd y byddai'n syniad da cyflwyno swydd arbenigol i helpu'r Bwrdd Iechyd â'i adferiad ariannol.
- 11 Mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus wedi craffu ar berfformiad a phrosesau llywodraethu'r Bwrdd Iechyd yn rheolaidd, ac yn ei adroddiad ym mis Mai 2019, dywedodd y Pwyllgor:
 - Nid ydym wedi ein hargyhoeddi bod digon o adnoddau'n cael eu neilltuo i gamau trawsnewid, ac er bod y Bwrdd wedi penodi Cyfarwyddwr Trawsnewid¹, rydym yn argymhell y dylai'r Bwrdd ystyried cyflwyno arbenigwyr allanol ychwanegol ar drawsnewid er mwyn cynorthwyo yn hyn o beth.
- 12 Ar 19 Gorffennaf 2019, ysgrifennodd Prif Weithredwr y Bwrdd Iechyd (ar y pryd) at Gyfarwyddwr Cyffredinol Grŵp Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cymru yn cynnig strwythur newydd ar gyfer gweithrediaeth ei sefydliad ac yn gofyn i Lywodraeth Cymru gefnogi amrywiaeth o gynlluniau ar gyfer cryfhau gallu a chapasiti. Roedd y cynlluniau newydd hyn yn deillio o waith yr oedd y Bwrdd Iechyd wedi'i wneud yn ddiweddar gyda chymorth PricewaterhouseCoopers (PWC).

¹ Cyfeiriad at benodiad mewnol a wnaethpwyd gan y Bwrdd Iechyd cyn penodi Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro allanol ym mis Mehefin 2019.

- 13 Gofynnodd y Bwrdd Iechyd i Lywodraeth Cymru ddarparu £350,000 o gyllid 2019-20 ychwanegol tuag at y gost o gyflogi Cyfarwyddwr Adfer. Roedd llythyr y Prif Weithredwr yn dweud:
- mae angen i'r Cyfarwyddwr Adfer gael effaith arwyddocaol ac uniongyrchol ar ein cyfradd rhedeg ac ar Gynlluniau Gwella Costau dros y ddeufis nesaf er mwyn ein galluogi i sicrhau ein cyfanswm rheoli ariannol ar gyfer 2019-20.
- 14 Roedd atodiad i lythyr y Prif Weithredwr yn rhoi rhagor o fanylion am y rôl:
- Yn dilyn trafodaethau ag Uned Gyflawni Cyllid Llywodraeth Cymru ynghylch cryfhau'r broses drawsnewid, ynghyd ag argymhelliad gan PWC, roedd y Bwrdd Iechyd wedi cymryd camau i wella ei allu i drawsnewid pethau drwy drefnu i gael gwasanaethau ymgynghori gan Gyfarwyddwr Adfer. Bydd hyn am gyfnod o ddim mwy na 9 mis, hyd at ddiwedd Mawrth 2020, a'r nod yw ein galluogi i wella ein gwaith cyflawni ariannol fwy byth, a chefnogi'r broses o ddatblygu cynllun effeithlonrwydd ar gyfer y tymor hwy.
- 15 Atebodd y Cyfarwyddwr Cyffredinol ar 29 Awst 2019:
- Rwy'n llawn sylweddoli pa mor hanfodol yw'r gwaith adfer ariannol, a pha mor bwysig yw sicrhau arweinyddiaeth gadarn llawn ffocws er mwyn cyflawni hyn. Yn amodol ar gymeradwyaeth gan Weinidogion, rwy'n fodlon mewn egwyddor cytuno i roi £350,000 tuag at gostau yn y maes pwysig hwn. Rwyf hefyd yn gefnogol, mewn egwyddor, i ddarparu'r adnoddau y gofynnwyd amdanynt ar gyfer gwella gwasanaethau, ond mae angen rhagor o fanylion am eich methodoleg, sut mae'n cyd-fynd â'r cymorth ychwanegol sy'n cael ei dderbyn gan PWC ar hyn o bryd, a'r trefniadau pontio i ddatblygu eich gallu mewnol i gyflawni'r agenda trawsnewid.
- 16 Cyn yr ohebiaeth hon ddechrau Mehefin 2019, roedd PWC wedi darparu CV unigolion a allai gael eu hystyried ar gyfer rôl Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro i'r Bwrdd Iechyd. Roedd y Bwrdd Iechyd wedi llunio rhestr fer ac wedi cyf-weld tri pherson ar gyfer y rôl. Roedd y panel cyf-weld yn cynnwys unigolyn annibynnol gyda phrofiad proffesiynol perthnasol yn y maes hwn.
- 17 Ystyriodd y panel sgiliau a phrofiadau pob un o'r ymgeiswyr a gyfwelwyd. O blith y tri, yr ymgeisydd llwyddiannus ddangosodd y sgiliau mwyaf priodol o ran arddull a chefnidir (clinigol) ar gyfer y rôl. Yn ogystal â hyn, roedd y ddau ymgeisydd arall yn gofyn am 'gyfnod sylfaenol' gydag unrhyw sefydliad yr oeddent yn ei gefnogi. Roedd y cyfnod sylfaenol hwn yn amrywio o 18 mis i ddwy flynedd.
- 18 Roedd y Prif Weithredwr oedd yn cadeirio'r panel cyf-weld wedi awdurdodi'r penderfyniad i benodi Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro drwy Hunter Healthcare Resourcing Ltd, asiantaeth a restrir ar gytundeb fframwaith y GIG. Byddai'r penodiad yn cychwyn ar 1 Gorffennaf 2019 ac yn dod i ben ar 27 Mawrth 2020. Roedd y Cyfarwyddwr Cyllid hefyd wedi cymeradwyo'r penodiad ac wedi llofnodi'r cytundeb gyda Hunter Healthcare Resourcing Ltd ar 17 Mehefin 2019.
- 19 Cytunodd y Bwrdd Iechyd i dalu cyfradd o £1,990 y dydd i'r asiantaeth oedd yn cyflenwi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro, ac roedd hynny'n cynnwys ad-daliad wedi'i

gapio o £100 y dydd ar gyfer treuliau rhesymol a fyddai'n golygu bod yr unigolyn ar ei golled.

- 20 Yn ôl y cytundeb, nod rôl y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro oedd:
- darparu goruchwyliaeth ychwanegol ar gyfer y gyfradd rhedeg ariannol, gan roi cyngor ynglŷn ag arbedion effeithlonrwydd a chefnogi'r gwaith o'u cyflwyno;
 - cyngori a chefnogi'r gwaith o ddatblygu rhaglen effeithlonrwydd yn unol â sefyllfa ariannol ac adferiad y Bwrdd Iechyd;
 - cefnogi'r broses o roi'r strwythurau hanfodol sydd eu hangen i gyflwyno rhaglen effeithlonrwydd ariannol ar waith;
 - gweithio gyda'r Cyfarwyddwr Cyllid a Chyfarwyddwr y Gweithlu i sicrhau bod y broses o adrodd yn ôl am gynnydd yn gadarn, a bod y Prif Weithredwr yn cael gwybod am bob risg neu rwystr;
 - rhoi cyngor ar yr adnoddau angenrheidiol sydd ar gael i wneud yn siŵr bod y rhaglen adfer yn cael ei chyflawni.
- 21 Penodwyd yr unigolyn i'r swydd, a chytunodd y Bwrdd Iechyd ar delerau'r contract ym mis Mehefin 2019, cyn llythyr y Prif Weithredwr i'r Cyfarwyddwr Cyffredinol ar 19 Gorffennaf, a chadarnhad Llywodraeth Cymru ynghylch y cais am £350,000 mewn egwyddor ar gyfer Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro ar 29 Awst. Nid oedd y Bwrdd Iechyd yn dibynnu ar y cyllid hwn i fwrw ymlaen â'r penodiad oherwydd byddai modd defnyddio ffynonellau mewnol i'w ariannu.
- 22 Mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi dweud wrthym fod disgwyl i'r Bwrdd Iechyd benodi'n unol â'r Cyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog wrth ddyfarnu'r cyllid hwn.

Cydymffurfio â Chyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog y Bwrdd Iechyd

- 23 Mae'r adran nesaf yn edrych yn fanylach ar y broses ddilynodd y Bwrdd Iechyd wrth benodi'r pum aelod o staff dros dro. Drwy edrych ar benodiad pump uwch aelod o staff dros dro dros gyfnod tebyg, rydym wedi gallu cymharu a chyferbynnu'r prosesau a ddilynwyd, gan esbonio penodiad y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro mewn cyd-destun caffael ehangach.
- 24 Mae gan y Bwrdd Iechyd reolau clir ynghylch caffael. Maent wedi'u nodi yn ei Ganllawiau Caffael ar gyfer Staff ac yn ei Gyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog cymeradwy. Mae'r Cyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog yn bodloni'r canllawiau a gyhoeddwyd gan Gwerth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru, sydd yn eu tro yn adlewyrchu Rheoliadau Llywodraeth y DU a Chyfarwydddebau'r Undeb Ewropeaidd. Wrth ymateb i gais am wybodaeth, mynegodd y Bwrdd Iechyd fod pob un o'r pum

penodiad dan sylw wedi cael eu gwneud yn unol â'i Gyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog².

- 25 Mae'r Cyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog yn cyfeirio at y trothwyon sylfaenol ar gyfer dyfynbrisiau a thendro cystadleuol. Mae'r trothwyon hyn yn adlewyrchu gofynion Rheoleidiol y DU a Chyfarwyddbau'r Undeb Ewropeaidd. Maent wedi'u crynhoi yn y tabl canlynol:

Tabl 1: trothwyon y Bwrdd Iechyd ar gyfer tendro a chaffael

Mae'r tabl hwn yn dangos sut mae'n rhaid i'r Bwrdd Iechyd gaffael nwyddau a gwasanaethau, gan gadw at y trothwyon bandio yn ei weithdrefnau a'i bolisiau ariannol.

Gwerth y Contract (heb gynnwys TAW)	Cystadleuaeth Sylfaenol
<£5,000	Yn ôl disgrisiwn y Cyfarwyddwr priodol
Rhwng £5,000 a £25,000	Tri dyfynbris ysgrifenedig
£25,000 – trothwy Cyfnodolyn Swyddogol yr Undeb Ewropeaidd	Pedwar Tendr
Uwchben trothwy Cyfnodolyn Swyddogol yr Undeb Ewropeaidd (£118,133 ar hyn o bryd)	Pum tendr
Contractau rhwng £500,000 ac £1 miliwn	Cymeradwyaeth gan Weinidogion Llywodraeth Cymru ar gyfer nodi
Contractau dros £1 miliwn	Rhaid cael Cymeradwyaeth gan Weinidogion Llywodraeth Cymru

- 26 Mae'r Cyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog hefyd yn nodi³ y gellid hepgor gweithdrefnau dyfynbrisiau/tendro cystadleuol os oes gan y Bwrdd Iechyd fynediad cyfreithlon at gontract Cymru Gyfan/Cytundeb Fframwaith Cenedlaethol neu gontract Consortiwm Cyflenwadau, ar yr amod y cedwir at reolau cytundeb fframwaith neu gontract o'r fath.
- 27 Mae cytundebau fframwaith yn gallu bod yn ffordd gosteffeithiol ac effeithlon o sicrhau nwyddau a gwasanaethau gan fod materion fel sicrhau ansawdd a'r cyfraddau uchaf wedi cael eu pennu ymlaen llaw drwy gydgytundeb. Fodd bynnag, mae llawer iawn o gytundebau, ac mae eu telerau ac amodau yn amrywio.
- 28 Canfuwyd bod pob un o'r penodiadau dros dro wedi cael eu gwneud drwy ddefnyddio cwmnïau oedd wedi'u rhestru ar gytundebau fframwaith cymeradwy. Mae hyn yn cyd-fynd â'r darpariaethau yng Nghyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog y

² Llythyr gan y Bwrdd Iechyd ar 24 Hydref 2019 – cyfeirnod 335/19/FOI.

³ Yn Atodlen 1, Canllawiau Atodol ar gyfer Caffael Gwaith, Nwyddau a Gwasanaethau.

Bwrdd Iechyd ac yn y Canllawiau Caffael ar gyfer Staff, fel y nodir ym **Mharagraff 26** uchod.

- 29 O ran y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro, mae dogfennau'r Bwrdd Iechyd yn cadarnhau bod yr asiantaeth a ddefnyddiwyd, sef Hunter Healthcare Resourcing Ltd, wedi'i restru ar fframwaith GIG ar gyfer staff cyfnod penodol a dros dro heb fod yn glinigol. Fodd bynnag, dywedodd y Bwrdd Iechyd wrthym ei fod wedi:
- ymrwymo i gontract â'r asiantaeth [Hunter Healthcare Resourcing Ltd] ar delerau y nodir eu bod yn fwy ffafriol na phe bai fframwaith perthnasol y GIG wedi cael ei ddefnyddio.
- 30 Mae'r Bwrdd Iechyd wedi darparu gwybodaeth sy'n cefnogi ei arddeliad i ni ei fod, drwy drafodaethau â'r Asiantaeth, wedi sicrhau cyfradd ffafriol, a'i fod ym mhob ystyr arall wedi sicrhau'r un telerau ag y byddai wedi'u sicrhau pe bai wedi cydymffurfio'n llawn â thelerau'r cytundeb fframwaith. Nid ydym wedi datgelu rhagor o fanylion am y trafodaethau er mwyn sicrhau cyfrinachedd masnachol cyfreithlon bob parti.
- 31 Drwy wneud hyn, a chynnal 'mini-gystadleuaeth' yn unol ag arferion cyffredin ar gyfer personél asiantaethau unigol, mae'r Bwrdd Iechyd yn argyhoeddedig ei fod wedi cydymffurfio â'i bolisiau a'i weithdrefnau caffael. Er nad oes gennym ragor o sylwadau am yr elfen hon o'r broses gaffael, rydym yn sôn yn fanylach am y cyfraddau a dalwyd mewn gwirionedd o'u cymharu â'r cyfraddau yr oedd cyrff Iechyd eraill wedi'u talu am wasanaeth Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro.

Costau penodi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro

- 32 Cytunodd y Bwrdd Iechyd i dalu cyfradd o £1,890 y dydd i'r asiantaeth oedd yn cyflenwi'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro, ac roedd hynny'n cynnwys ad-daliad wedi'i gapio o £100 y dydd am naw mis ar gyfer treuliau rhesymol a fyddai'n golygu bod yr unigolyn ar ei golled. Mae'r taliad yn cyd-fynd â Pholisi Treuliau'r Bwrdd Iechyd. Y gost a glustnodwyd ar gyfer y penodiad hwn dros y naw mis yw £340,200. Mae Llywodraeth Cymru wedi cytuno i gyfrannu £350,000 tuag at y costau hyn.
- 33 Gan ystyried y gost sylweddol o gyflogi Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro, aethom ati i geisio gweld sut yr oedd y Bwrdd Iechyd wedi argyhoeddi ei hun fod y gyfradd ddyddiol oedd yn rhan o'r contract yn werth da am arian. Dywedodd y Bwrdd Iechyd wrthym ei fod wedi:
- meincnodi cyfradd y farchnad yn erbyn cyfraddau'r ymgeiswyr eraill, ynghyd â phrofiad y panel cyf-weld o benodiadau blaenorol mewn sefydliadau eraill, gan gofio bod pob un ohonynt wedi cael profiad o gyflogi Cyfarwyddwr Trawsnewid/Adfer yn y gorffennol.
- 34 Fel yr eglurwyd yn gynharach, cyfwelwyd tri ymgeisydd ar gyfer y rôl. Roedd cyfradd ddyddiol un o'r ymgeiswyr gryn dipyn yn uwch na chyfradd ddyddiol yr ymgeisydd llwyddiannus, ac roedd cyfradd y trydydd ymgeisydd fymryn yn is. Nid ydym yn datgelu'r cyfraddau gwirioneddol er mwyn sicrhau cyfrinachedd masnachol. Roedd Cyfarwyddwr Gweithredol y Gweithlu hefyd yn ymwybodol o

enghreiffiau eraill yn y cyfryngau lle'r oedd cyfraddau'n £1,700 a £3,000 y dydd. Mae costau blynyddol y cymaryddion hyn i'w gweld yn **Nhabl 2** isod.

- 35 Yn ogystal â hyn, dywedodd y Cyfarwyddwr Cyllid Gweithredol Dros Dro hefyd fod y Bwrdd Iechyd wedi edrych ar gyfraddau a gyhoeddwyd ar gyfer Cyfarwyddwyr Adfer/Trawsnewid sefydliadau NHS England. Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn **Nhabl 2** isod.

Tabl 2: cyfraddau cyrff cymharol NHS England a ddefnyddiwyd gan y Bwrdd Iechyd i feincnodi cost y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro

Mae'r tabl hwn yn dangos y cyfraddau y mae rhai cyrff iechyd yn Lloegr yn eu talu am Gyfarwyddwyr Adfer Dros Dro, ac mae'n cymharu'r rhain â'r gyfradd a negodwyd gan Fwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr ac a gytunwyd gydag asiantaeth Hunter Healthcare Resourcing Ltd. Nid ydym wedi enwi sefydliadau NHS England ar sail cyfrinachedd masnachol.

Cymharydd – NHS England	Cyfradd fisol	Cost flynyddol
Cymharydd 1	£45,000	£540,000
Cymharydd 2	£34,000	£408,000
Cymharydd 3	£34,000	£408,000
Cymharydd 4	£30,000	£375,000
Cymharydd 5	£30,000	£360,000
Cymharydd 6	£28,000	£338,000
Cymharydd 7	£25,000	£300,000
Bwrdd Iechyd Lleol Betsi Cadwaladr (contract Mehefin 2019)	£37,800 (cyfradd ddyddiol o £1,890 yn seiliedig ar fis 20-diwrnod)	£453,600 (gwerth y contract naw mis yw £340,200)

- 36 At ddibenion cymharu, mae'r gost a'r gyfradd ddyddiol a gyllidebwyd ar gyfer y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro dros y cyfnod o naw mis yn cyfateb i £453,600 y flwyddyn⁴. Fel y mae **Tabl 2** yn ei ddangos, mae hon yn gyfradd uwch na'r hyn a welir ar gyfer y cymaryddion yn NHS England, a ddarparwyd gan y Cyfarwyddwr Cyllid.

⁴ £340,200/9 mis x 12 mis.

Gwybodaeth arall a ystyriwyd fel rhan o'n hadolygiad

- 37 Mae deddfwriaeth cyfryngwyr yn berthnasol yn yr amgylchiadau hyn lle mae'r unigolyn yn hawlio 'statws oddi ar y gyflogres' at ddibenion treth ac Yswiriant Gwladol. Cyfrifoldeb y cyflogwr yw gwneud yn siŵr y cedwir at y deddfwriaeth yn briodol fel rhan o'i drefniadau diwydrwydd dyladwy. Aseswyd bod tri o'r uwch benodiadau dros dro o blith y pump yn bodloni'r meini prawf ar gyfer 'statws oddi ar y gyflogres'. Mae'r dogfennau gofynnol yn eu lle ar gyfer y tri chontract.
- 38 Cafwyd o leiaf un geirda ysgrifenedig gan gyflogwr diweddar ar gyfer pedwar o'r pump uwch benodiad dros dro a adolygwyd fel rhan o'r archwiliad.
- 39 Ni chafwyd unrhyw eirdaon ysgrifenedig ar gyfer y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro ond dywedodd y Bwrdd Iechyd wrthym:
- cafodd geirdaon llafar eu darparu'n uniongyrchol gan PWC i Gadeirydd a Phrif Swyddog Gweithredol Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, a gan Gyfarwyddwr Cyllid Ymddiriedolaeth GIG Blackpool i Brif Swyddog Gweithredol Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Roedd gan y Prif Swyddog Gweithredol a'r aelod annibynnol o'r panel cyf-weld brofiad blaenorol o weithio gyda'r ymgeisydd llwyddiannus; ac
 - er mwyn cael eu cymeradwyo ar y Fframwaith, rhaid i bob cyflenwr gadw geirdaon cyfredol ar gyfer yr holl weithwyr a ddarperir.
- 40 Ar 12 Rhagfyr, cyflwynodd y Cyfarwyddwr Cyllid Gweithredol Dros Dro Adroddiad Cydymffurfio Ariannol i gyfarfod Pwyllgor Archwilio'r Bwrdd Iechyd. Roedd yr adroddiad yn amlinellu cydymffurfiaid o ran caffael wrth gyflogi gweithwyr dros dro yn ystod y cyfnod rhwng mis Gorffennaf a mis Medi 2019. Roedd yr 11 enghraifft o staff dros dro a gyflogwyd yn ystod y cyfnod hwn yn cynnwys y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro a'r Cyfarwyddwr Gofal Acíwt Dros Dro.
- 41 Dyma un o ganfyddiadau'r adroddiad o ran penodi staff dros dro:
- Nid oedd y tîm caffael wedi'u cynnwys yn y prosesau cyflogi hyn yn amserol, ac nid oedd Archebion Prynu wedi cael eu codi cyn i'r gwariant gael ei ymrwymo.
- 42 Mae'r adroddiad cydymffurfio yn dangos bod archebion prynu ôl-weithredol wedi cael eu codi ar gyfer chwech o'r 11 aelod o staff dros dro a gychwynnodd yn eu swydd yn ystod ail chwarter 2019-20. Roedd y Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro yn un o'r chwe rôl a restrwyd fel rhai nad oeddent yn cydymffurfio.

Cynnydd y Bwrdd Iechyd o ran adferiad ariannol

- 43 Mae rôl dros dro y Cyfarwyddwr Adfer yn cynnwys dwy elfen graidd; canfod a sicrhau arbedion; a sefydlu trefniadau llywodraethu a fydd yn gallu cynnal gwell sefyllfa ar gyfer y dyfodol.

- 44 Mae'n anodd dweud faint yn union o effaith bersonol y mae'r Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro yn ei chael ar ymdrechion y Bwrdd Iechyd i adfer ei hun yn ariannol, gan gofion bod staff ym mhob rhan o'r sefydliad yn cyfrannu at hyn mewn gwahanol ffyrdd. Mae sawl ffactor yn effeithio ar y sefyllfa, gan gynnwys gwahaniaethau o ran amseru a gwahaniaethau yn natur unrhyw arbedion ariannol (rhai yn arbedion untro ac eraill yn rheolaidd).
- 45 Fodd bynnag, yn fy [Asesiad Strwythuredig o'r Bwrdd Iechyd](#) ym mis Rhagfyr 2019, nodwyd bod y dull o ymdrin ag adferiad ariannol o fewn y Bwrdd Iechyd wedi bod yn gryfach o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol. Rydym wedi gweld arweinyddiaeth ariannol glir fel rhan o'r broses adfer, gyda chyfrifoldeb wedi'i ddirprwyo ar gyfer adferiad ariannol a chyfluoedd i adnabod a sicrhau arbedion. Mae ffocws y Bwrdd Iechyd ar adferiad, gafael a rheolaeth ariannol yn gryfach nag o'r blaen.
- 46 Fel y nodais yn fy Asesiad Strwythuredig, mae risg sylweddol o hyd i sicrhau'r £35 miliwn o ddiffyg ar gyfer 2019-20 y mae'r Bwrdd Iechyd am ei weld. Mae'r Bwrdd Iechyd yn sôn am lithriant wrth geisio sicrhau'r arbedion sydd i fod i gael eu gwneud, ac o ran twf mewn costau yn ystod y flwyddyn, sydd wedi golygu bod angen dod o hyd i arbedion ychwanegol. Mae llawer o ffactorau eraill yn dal i gyflwyno heriau, ac oni fydd y rhain yn cael sylw, byddant yn arwain at risg y bydd y cylch ariannol blynyddol o ddiffygion ac ymdrechion i adfer yn digwydd dro ar ôl tro.

Atodiad 1

Crynodeb o'r costau oedd yn gysylltiedig â'r pump uwch benodiad a adolygwyd, ynghyd â'r telerau cyflogi oedd yn rhan o'u contract

Tabl 3: crynodeb o'r costau a'r telerau cyflogi oedd yn rhan o'r contractau

Teitl swydd	Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro	Rheolwr Gyfarwyddwr Dros Dro Wrecsam Maelor	Rheolwr Gyfarwyddwr Dros Dro Ysbyty Glan Clwyd	Pennaeth Gwella Gofal wedi'i Gynllunio	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Acíwt Dros Dro
Dyddiad Penodi Cychwynnol ⁵	1 Gorffennaf 2019	25 Chwefror 2019	24 Ebrill 2019	15 Ebrill 2019	2 Medi 2019
Hyd y contract	Naw mis	Tri mis, wedi'i ymestyn am chwe mis arall	Chwe mis	27 wythnos, wedi'i ymestyn am naw wythnos arall	31 wythnos ond wedi dod i ben ar ôl wyth wythnos
Statws – Llawn Amser/Rhan Amser	Llawn Amser	Llawn Amser	Llawn Amser	Llawn Amser	Llawn Amser
Cyflenwr a gcontractiwyd	Hunter Healthcare Resourcing Ltd	Melber Flinn Ltd	Melber Flinn Ltd	Tricordant Ltd	Xylem Resourcing Partners

⁵ Contractau a adnewyddwyd o leiaf unwaith gan arwain at fwy nag un Archeb Brynu

Teitl swydd	Cyfarwyddwr Adfer Dros Dro	Rheolwr Gyfarwyddwr Dros Dro Wrecsam Maelor	Rheolwr Gyfarwyddwr Dros Dro Ysbyty Glan Clwyd	Pennaeth Gwella Gofal wedi'i Gynllunio	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Aciwt Dros Dro
Cyflenwr a gontractiwyd ar fframwaith cymeradwy?	Wedi ymrwymo i gontract â'r asiantaeth ar delerau y nodir eu bod yn fwy ffafriol na phe bai'r Bwrdd Iechyd wedi defnyddio'r fframwaith GIG perthnasol. Ond mae'r cyflenwr ar Fframwaith CCS RM6160.	RM971 Ddim yn feddygol nac yn glinigol (NMNC) ⁶	RM971 ar gyfer achosion heb fod yn feddygol nac yn glinigol (NMNC)	Dywedodd y Bwrdd Iechyd mai Tricordant Ltd oedd y cyflenwr, sydd ar Fframwaith Health Trust Europe (HTEF) ⁷	Byddai'r contract yn cael ei drefnu drwy Tricordant Ltd, sy'n ymgynghorydd partner iddynt, sydd ar Fframwaith Health Trust Europe.
Cyfradd Ddyddiol a Delir i'r Cyflenwr	£1,890 (costau llety wedi'i gapio ar £100 y dydd)	£1,000	£1,118	£715	£1,380 (yn cynnwys y ffioedd a'r treuliau i gyd)

⁶ Mae'r fframwaith hwn wedi dod i ben erbyn hyn ac wedi cael ei ddisodli gan RM6160 wef 1 Gorffennaf 2019. Mae Melber Flinn wedi'i restru ar y fframwaith hwn.

⁷ Mae Tricordant Ltd wedi'i restru ar nifer o gontractau Fframwaith, gan gynnwys HTEF.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone.: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru